

339.9
А87

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний посібник

для студентів зі спеціальностей
«Економіка», «Облік і оподаткування»,
«Менеджмент», «Маркетинг»,
«Підприємство, торгівля та біржова діяльність»

За редакцією професора Архієреєва С.І.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний посібник

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
«Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент»,
«Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність»

За редакцією професора С. І. Архіресва

Рекомендовано вченою радою
Національного технічного
університету «ХПІ», протокол
№9 від 30.11.2018 р.

УДК 339.9(075)

А87

Рецензенти:

В. М. Воробійов, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна;

О. В. Носова, доктор економічних наук, професор, Харківський навчально-науковий інститут Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи».

Рекомендовано Вченою Радою Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», протокол № 9 від 30.11.2018 р.

А87

Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / С. І. Архієреєв, Н. М. Волоснікова, С. О. Климова; за ред. проф. С. І. Архієреєва. – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 234 с.

ISBN 978-617-7675-54-8.

У навчальному посібнику розглядається структура, стан, основні тенденції та особливості розвитку міжнародної економіки і міжнародних економічних відносин згідно з нормативною програмою дисципліни «Міжнародна економіка». Навчальний посібник містить теорію та практикум з кожної теми, перелік джерел інформації та питання для підготовки до модулів, що є важливим для самостійної роботи над курсом.

Призначено для студентів зі спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність»

Лл. 14. Табл. 7. Бібліогр. 34 назв.

УДК 339.9(075)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Предмет, значення і завдання курсу «Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини».....	5
1.1. Предмет курсу «Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини». Міжнародна економіка як наука та система знань.....	5
1.2. Системність та об'єктивність міжнародних економічних відносин. Загальна характеристика основних форм міжнародних економічних відносин.....	14
1.3. Суб'єкти міжнародної економіки і міжнародних економічних відносин. Зростання єдності світової цивілізації та світового господарства.....	19
<i>Практикум до розділу 1.....</i>	<i>23</i>
2. Міжнародні економічні відносини у системі світового господарства і проблеми їх розвитку.....	27
2.1. Світове господарство як системна єдність міжнародних економічних відносин, продуктивних сил та відповідних механізмів регулювання й управління.....	27
2.2. Світове господарство: процес становлення та особливості сучасного етапу розвитку.....	30
<i>Практикум до розділу 2.....</i>	<i>36</i>
3. Міжнародний поділ праці як об'єктивна основа міжнародної економіки і міжнародних економічних відносин.....	39
3.1. Сутність та фактори розвитку міжнародного поділу праці.....	39
3.2. Форми і напрями міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва.....	42
3.3. Порівняльні та конкурентні переваги економіки України в міжнародному поділі праці.....	48
<i>Практикум до розділу 3.....</i>	<i>50</i>
4. Міжнародна торгівля як головна форма міжнародних економічних відносин та її регулювання.....	56
4.1. Суть, структура та показники міжнародної торгівлі.....	56
4.2. Еволюція теорій міжнародної торгівлі.....	57
4.3. Напрямки та інструменти зовнішньоторговельної політики держави.....	63

	<i>Практикум до розділу 4.....</i>	71
5.	Міжнародні економічні відносини у сфері міжнародного бізнесу.....	77
5.1.	Суть, мотивація та види міжнародного бізнесу.....	77
5.2.	Спільні підприємництва: особливості і динаміка розвитку.....	80
5.3.	Генезис транснаціональних корпорацій.....	85
	<i>Практикум до розділу 5.....</i>	86
6.	Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво.....	88
6.1.	Сутність міжнародного руху капіталу.....	88
6.2.	Особливості сучасного міжнародного руху капіталів: прямі іноземні інвестиції та портфельні інвестиції.....	96
6.3.	Міжнародний ринок кредитних ресурсів та його структура.....	100
6.4.	Основні напрями інвестиційної діяльності в Україні.....	103
	<i>Практикум до розділу 6.....</i>	106
7.	Міжнародні науково-технічні відносини.....	111
7.1.	Сутність, передумови й економічна доцільність міжнародного науково-технічного обміну.....	111
7.2.	Теорії впливу технічного прогресу на міжнародні економічні відносини.....	115
7.3.	Основні форми передачі науково-технічних знань.....	118
7.4.	Державне регулювання й правові форми захисту технологій.....	123
	<i>Практикум до розділу 7.....</i>	126
8.	Міжнародна міграція робочої сили.....	129
8.1.	Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин.....	129
8.2.	Фактори, що визначають міграцію робочої сили.....	133
8.3.	Напрямки й структура міграційних потоків.....	137
8.4.	Державна міграційна політика.....	140
	<i>Практикум до розділу 8.....</i>	145
9.	Міжнародна економічна інтеграція.....	148
9.1.	Сутність, передумови й цілі економічної інтеграції.....	148
9.2.	Основні етапи й економічні ефекти інтеграції.....	151

9.3.	ЄС як найбільш розвинене інтеграційне об'єднання.....	155
9.4.	Участь України в інтеграційних об'єднаннях.....	159
	<i>Практикум до розділу 9</i>	162
10.	Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	165
10.1.	Світова валютна система та її основні елементи.....	165
10.2.	Еволюція світової валютної системи.....	170
10.3.	Платіжний баланс та його структура.....	176
10.4.	Міжнародні організації з регулювання валютних відносин.....	179
	<i>Практикум до розділу 10</i>	183
11.	Валютний курс та політика його регулювання	186
11.1.	Поняття валютного курсу і його різновиди.....	186
11.2.	Політика регулювання валютного курсу.....	190
11.3.	Еластичність попиту та пропозиції іноземної валюти.....	194
11.4.	Теорія паритету купівельної спроможності.....	198
	<i>Практикум до розділу 11</i>	203
12.	Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	206
12.1.	Сутність та фактори глобалізації.....	206
12.2.	Тенденції і протиріччя, що спостерігаються у світі.....	209
12.3.	Основні глобальні проблеми світового господарства.....	214
	<i>Практикум до розділу 12</i>	221
	СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	224
	ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ.....	227